മലയാളിയുടെ വിമർശാവബോധത്തിന്റെ വികാസം: ലീലാതിലകത്തെ മുൻനിർത്തി ഒരന്വേഷണം

മഞ്ജു കെ.
ഗസ്റ്റ് ലക്ചറർ, മലയാള കേരളപഠനവിഭാഗം, കാലിക്കറ്റ് സർവ്വകലാശാല

ആധുനിക സന്ദർഭത്തിൽ വികസിച്ച എഴുത്തുരീതികളെയാണ് മലയാള വിമർശനം എന്ന ജനുസ്സ് ഉൾക്കൊള്ളുന്നത്. ഈ വിമർശനം വേരൂന്നിയിരിക്കുന്നത് എവിടെയെന്ന അന്വേഷണം അനവധി സാംസ്കാരിക ഘടകങ്ങളെ വിലയിരുത്തിക്കൊണ്ടുമാത്രമേ സാധ്യമാകൂ. അതിനായി വാമൊഴി, വരമൊഴി രൂപങ്ങളെ വിശകലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. നമ്മുടെ വാമൊഴി വഴക്കങ്ങളിൽ പലതിലും ജാതീയമായ അസമത്വങ്ങൾക്കെതിരെ (ഉദാ: പൊട്ടൻ തെയ്യം), സ്ത്രീകളോടുള്ള അതിക്രമത്തിനെതിരെ (പൂമാതൈ പൊന്നമ്മ) എല്ലാം പലതരത്തിലുള്ള പ്രതികരണങ്ങൾ കാണാം. ഇവയൊന്നും ഇന്നു പറയുന്നരീതിയിൽ അവയുടെ രാഷ്ട്രീയത്തെ ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ടുള്ള പ്രതികരണങ്ങളായിരുന്നില്ല. എങ്കിലും മനുഷ്യർ തങ്ങൾ നേരിട്ടിരുന്ന അസമത്വങ്ങൾക്കെതിരെ അബോധത്തിലൂടെ തീർത്ത പ്രതിരോധമായി ഇവയെ വിലയിരുത്താവുന്നതാണ്.

അച്ചടിയുടെ വികാസത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി വരമൊഴിയെ രണ്ടായിതിരിക്കാവുന്നതാണ്. അച്ചടിമാധ്യമങ്ങളുടെ വികാസത്തിനു മുമ്പ്, വികാസത്തിനുശേഷം എന്നിങ്ങനെ. അച്ചടിയുടെ വ്യാപനത്തിനുമുമ്പു തന്നെ എഴുത്തിന്റേതായ രീതികൾ നിലവിലുണ്ടായിരുന്നു. ലീലാതിലകം, രാമചരിതം തുടങ്ങിയ കൃതികളെല്ലാം ഇത്തരത്തിൽ ഹസ്തലിഖിതങ്ങൾ എന്ന നിലയിൽ ലഭ്യമായവയാണ്. ഇത്തരം കൃതികളെ പണ്ഡിതർ സംശോധിത സംസ്കരണത്തിനു വിധേയമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഈ ഘട്ടത്തിൽ എഴുത്തിലേർപ്പെട്ടിരുന്നതും അവ വായിച്ചിരുന്നതും സമൂഹത്തിലെ ചെറിയൊരു വിഭാഗം മാത്രമായിരുന്നു. അച്ചടി മാധ്യമങ്ങളുടെ

വളർച്ച ഈ എഴുത്തിനു ചുറ്റും നിലനിന്നിരുന്ന സവർണ്ണമായ പരിവേഷത്തെ മറികടക്കാൻ ഒരു പരിധിവരെ സഹായകമായിട്ടുണ്ട്.

അറിവ് ചില പ്രത്യേക വിഭാഗങ്ങളിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ചിരുന്ന ഒരു ഘട്ടമാണ് വരമൊഴിയുടെ വികാസത്തിന്റെ ആദ്യകാലത്തേത്. എഴുത്തിനെ എല്ലാവരിലേക്കുമെത്താതെ രഹസ്യസ്വഭാവത്തോടെ സൂക്ഷിക്കുന്ന ഒരു സ്വഭാവവും ഈ ഘട്ടത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. എഴുത്തും വായനയുമെല്ലാം സമൂഹത്തിലെ ഉന്നതരായ ചിലരിൽ മാത്രം കേന്ദ്രീകരിച്ചിരുന്നു. പക്ഷേ ഈ കാലത്തും ധാരാളം കൃതികൾ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നുവേണം കരുതാൻ. പാട്ട്, മണിപ്രവാളകൃതികൾ, അവയ്ക്ക് ലക്ഷണം ചമച്ച ലീലാതിലകം എന്നിവ ഈ ഘട്ടത്തിന്റെ സാക്ഷ്യങ്ങളാണ്. മലയാളിയുടെ വാമൊഴി, വരമൊഴി രൂപങ്ങളെ ഈയർത്ഥത്തിൽ സൂക്ഷ്മമായി പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

സംസ്കാരവിമർശനത്തിന്റെ ഘട്ടത്തിൽ മലയാളിയുടെ വിമർശന ചരിത്രം അന്വേഷിക്കേണ്ടത് മലയാള വിമർശനചരിത്രം മാറ്റിനിർത്തിയ കാര്യങ്ങളെക്കൂടി പരിഗണിച്ചുകൊണ്ടു വേണം. ഈയർഥത്തിൽ ലീലാതിലകത്തെ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ അതു രൂപംകൊണ്ടത് മുമ്പു പറഞ്ഞ സവർണ്ണമായ അന്തരീക്ഷത്തിലാണെങ്കിലും, അതിന്റെ പരിമിതികളെല്ലാം ആ കൃതി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, അത് മലയാളിയുടെ വിമർശാവബോധത്തെ ഏതുരീതിയിൽ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നു എന്ന അന്വേഷണം പ്രസക്തമാകുന്നു. കേവലം ലാക്ഷണിക ഗ്രന്ഥമായും സംസ്കൃത സാഹിത്യസിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ പ്രയോഗമായും മാത്രം വിലയിരുത്തിയിരുന്ന ഈ കൃതിയ്ക്കകത്തും ഭാഷയുടെ രാഷ്ട്രീയത്തേയും സാംസ്കാരിക പ്രാധാന്യത്തേയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിനുള്ള ശ്രമങ്ങളും അത്തരത്തിലുള്ള തെരഞ്ഞെടുപ്പിന്റേതായ തലവും പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നു എന്ന ആലോചനയാണ് ഈ പ്രബന്ധത്തിൽ പങ്കുവയ്ക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നത്.

1.1. വിമർശാവബോധം

മനുഷ്യനെ മറ്റു ജീവജാലങ്ങളിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തനാക്കുന്നത് തന്റെ തന്നെ പ്രവൃത്തികളെ നിരീക്ഷിക്കാനും വിലയിരുത്താനും അവയെ അടയാളപ്പെടുത്താനുമുള്ള കഴിവാണ്. ഇങ്ങനെ താനാർജ്ജിച്ച കാര്യങ്ങളെ നിരീക്ഷിച്ചും വിലയിരുത്തിയും വരുംതലമുറയിലേക്കു പകർന്നുകൊണ്ടുമാണ് മനുഷ്യർ മുന്നേറിയത്. അറിവിന്റെ ഉത്പാദനം, അത് തന്റെ പുരോഗതിക്ക് അത്യാവശ്യമാണെന്ന തിരിച്ചറിവ്, വരുംതലമുറ ഈ അറിവിന്റെ ചരിത്രത്തെ അറിയണം എന്നുള്ള നിർബന്ധം എന്നിവ

മനുഷ്യനിലല്ലാതെ മറ്റു ജീവജാലങ്ങളിലൊന്നും കാണുകയില്ല. ഭൂമിയിൽ മനുഷ്യന്റെ അതിജീവനത്തിന്റെ ഭാഗമായി വ്യത്യസ്തങ്ങളായ അനുഭവങ്ങളുണ്ടാകും മനുഷ്യപരിണാമത്തിന്റെ ദീർഘമായ ചരിത്രം പരിശോധിച്ചാൽ മനുഷ്യൻ തന്റെ അനുഭവത്തെ അറിവായി മാറ്റുന്നത് അഥവാ അതിനെ ജ്ഞാനമായി പരിവർത്തിപ്പിക്കുന്നത് ഒരു പ്രത്യേക ഘട്ടത്തിലാണെന്നു കാണാം. അതുവരെ ആ അനുഭവം അവന്റെ/അവളുടെ ഓർമ്മയിൽ വിനിമയരൂപങ്ങളിൽ പല രീതിയിൽ അടയാളപ്പെടുത്തപ്പെടാം. ചക്രം കണ്ടുപിടിച്ച മനുഷ്യർ അത് മനുഷ്യചരിത്രത്തെ തന്നെ മാറ്റിമറിക്കുമെന്ന ബോധം നേടിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ തന്റെ പ്രവൃത്തികളെ നിരന്തരം നിരീക്ഷിക്കുകയും പരിഷ്കരിക്കുകയും ചെയ്ത് പല രീതിയിൽ കൈമാറിവന്ന ആ അറിവ് മനുഷ്യകുലത്തെത്തന്നെ മാറ്റിമറിച്ചതെങ്ങനെയെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞത് അനേകായിരം വർഷങ്ങൾ കഴിഞ്ഞാണ്. ഇങ്ങനെ അറിവിനെ ഉത്പാദിപ്പിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ അതിന്റെ കൈമാറ്റം നടത്തുന്നത് പലപ്പോഴും അബോധപൂർവ്വമായിരിക്കും. പക്ഷേ അപ്പോഴും അതിനെ നിരീക്ഷിക്കുകയും നിരന്തരമായി പരിഷ്കരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടാവാം. 'എല്ലാ ജീവികളിലും അറിവെന്നതുണ്ട്. പലയിടത്തും അത് ജീവൻ നിലനിർത്തുന്നതിനായുള്ള പ്രക്രിയകളിലൊതുങ്ങുന്നു. പക്ഷേ, മനുഷ്യർ അവയിൽ നിന്നും വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ജീവൻ നിലനിർത്തുന്നതിനായല്ല മനുഷ്യൻ ആകാശത്തേയും അതിനപ്പുറത്തുള്ള പലതിനേയുംപ്പറ്റി ആലോചിക്കുന്നത്. അത് അറിയാനുള്ള ജിജ്ഞാസയാണ്. ഇതാണ് മനുഷ്യവർഗ്ഗത്തെ ഇതര ജീവിവർഗ്ഗങ്ങളിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തനാക്കുന്നത്'.

മനുഷ്യന്റെ മറ്റൊരു പ്രത്യേകത തന്റെ അനുഭവത്തിലൂടെ, ഇടപെടലിലൂടെ ഉത്പാദിപ്പിക്കുന്നത് അറിവാണെന്ന് തിരിച്ചറിയുന്നു എന്നതാണ്. അതിനാൽതന്നെ താൻ അറിഞ്ഞതിനെ പേരിട്ടു വിളിക്കാൻ, അറിവിനെ കൈമാറ്റം ചെയ്യാൻ, അതിനെ നിരന്തരം പരിഷ്കരിക്കാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യരുടെ ഈ പ്രത്യേകതയെ 'വിമർശനത്തിന്റെ പ്രസക്തി' എന്ന ലേഖനത്തിൽ പ്രൊഫ. എം. തോമസ് മാത്യു ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിക്കുന്നു: "അറിയുകയും അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്ത കാര്യങ്ങളെയെല്ലാം ഏതെങ്കിലും പുതിയ ക്രമത്തിൽ അടുക്കിവെക്കാനും പൊതുതത്ത്വങ്ങൾ ആവിഷ്കരിക്കാനും മനുഷ്യൻ ഒരുങ്ങുന്നു. ഈ വീണ്ടുവിചാരമാണ്, ഇരുകാലിത്തമല്ല, മനുഷ്യന്റെ വ്യതിരേകമെന്നാണ് പറഞ്ഞു വരുന്നത്. നോട്ടത്തെ വർത്തമാനകാലത്തിൽ തളച്ചിടാതെ ഭൂതത്തിലേക്കും ഭാവിയിലേക്കും അയയ്ക്കാൻ മനുഷ്യന് കഴിയുന്നത് ഈ സിദ്ധികൊണ്ടാണ്. മനുഷ്യബുദ്ധിയുടെ ഈ വ്യാപാരത്തിനാണ്

വിമർശനം എന്നു പേർ പറയുന്നത്.'' ഇങ്ങനെ വിമർശനത്തെ പുനർ നിർവ്വചിക്കുന്നതോടെ നമ്മുടെ വിമർശന ചരിത്രരചനയുടെ രീതിയും മാറേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

മലയാള വിമർശനത്തിന്റെ ചരിത്രം നിർമ്മിക്കുന്ന ഇടങ്ങളിലെല്ലാം പ്രാധാന്യം കിട്ടിയത് പാശ്ചാത്യ മാതൃകയിലുള്ള വിമർശനമെന്ന ജനുസ്സിനാണ്. ഇത്തരമൊരു ശാഖ വളരുന്നതിനുമുമ്പുതന്നെ മലയാളിയുടെ വിചാരമണ്ഡലങ്ങളിൽ പലതരത്തിലുള്ള വിമർശനത്തിന്റെ തുടിപ്പുകൾ കണ്ടെടുക്കാനാകും. സാഹിത്യത്തെയും സംസ്കാരത്തെയും കലാ-സാഹിത്യരൂപങ്ങളിലൂടെ അപഗ്രഥിക്കാനും അവയോടുള്ള പ്രതികരണങ്ങളറിയിക്കാനുമുള്ള ശ്രമങ്ങൾ പലയിടങ്ങളിലായി കാണുന്നുണ്ട്. ജാതിപരവും ലിംഗപരവുമായ വേർതിരിവുകൾക്കെതിരെയുള്ള വിമർശനം, ഭരണകൂടത്തിന്റെ മർദ്ദനത്തിനെതിരായ പ്രതികരണങ്ങൾ, അധിനിവേശ വിരുദ്ധത തുടങ്ങിയവ നമ്മുടെ ഐതിഹ്യകഥകളിലും പാട്ടുകളിലും മറ്റും കാണാനാകും. അതുപോലെ പാട്ടുകൃതികൾ, മണിപ്രവാളകൃതികൾ തുടങ്ങിയവയിൽ കാവ്യത്തിന്റെ ഉള്ളടക്കം, ആഖ്യാന സ്വരൂപം എന്നിവയെക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചകൾ ഉണ്ട്. അച്ചടിയുടെ വികാസത്തിനുശേഷം പത്രമാസികകൾ തുറന്നിട്ട പൊതു ഇടത്തിൽ രൂപപ്പെട്ട അനവധി സംവാദങ്ങളിൽ കടന്നുവരുന്ന സ്വതന്ത്രവ്യക്തിയെ സംബന്ധിച്ച നിരീക്ഷണങ്ങൾ, സാഹിതീയമായ ഒരു പൊതുമണ്ഡലത്തിന്റെ വികാസത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സൂചനകൾ തുടങ്ങിയവയിലെല്ലാം ഇന്നത്തെ വിമർശനം എന്ന ജനുസ്സിന്റെ ചില രീതികൾ കാണാം. ഈ സൂചനകളും ചർച്ചകളുമൊന്നും അവയുൾക്കൊള്ളുന്ന രാഷ്ട്രീയത്തെ പൂർണ്ണമായും പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു എന്ന് പറഞ്ഞുകൂടാ. സമൂഹത്തിന്റെ അബോധതലത്തിൽ അടക്കിവെച്ച പല ആശയങ്ങളും ഇവയിലൂടെ വെളിപ്പെട്ടതാണെന്നുവേണം കരുതാൻ. ഇത്തരത്തിൽ കലാസാഹിത്യരൂപങ്ങളിലും, സംവാദങ്ങളിലും കാണുന്ന പ്രതികരണങ്ങളുടെ സ്ഥരണങ്ങളെയാണ് ഇവിടെ വിമർശാവബോധം എന്ന് വിളിക്കുന്നത്.

ജാതിപരമായ അസമത്വങ്ങളും ഭരണകൂടരൂപങ്ങളും കൈകോർത്തു പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന കേരളത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയസാഹചര്യത്തിൽ ഈ വിമർശാവബോധത്തിന് വളർന്ന് അതിന്റെ പൂർണ്ണരൂപം കൈവരിക്കാനായില്ല. അതിന്റെ ഫലമായാണ് സംസ്കാരത്തിന്റെ ഭാഗമായി നില നിന്ന വിമർശാവബോധവും ആധുനികഘട്ടത്തിൽ രൂപംകൊണ്ട വിമർശനമെന്ന ജനുസ്സും രണ്ടു വഴിക്കായി ഇന്ന് മുന്നേറുന്നത്. മലയാളിയുടെ വിമർശാവബോധത്തിന്റെ വികാസഘട്ടത്തിൽ ഒന്നിനെയാണ് ലീലാതിലകമെന്ന കൃതി പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നത്.

1.2. ലീലാതിലകം

ഭാരതീയ കാവ്യചിന്തകളെ ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ട് മലയാള ഭാഷയേയും സാഹിത്യത്തെയും വിലയിരുത്തുന്ന കൃതിയാണിത്. പാട്ട്, മണിപ്രവാളം എന്നീ പ്രസ്ഥാനങ്ങളിലായി ധാരാളം കൃതികൾ രൂപംകൊള്ളുകയും സംസ്കാരത്തിൽ പൊതുവെ സാഹിത്യസംബന്ധിയായ ചർച്ചകൾ വ്യാപിക്കുകയുംചെയ്ത ഘട്ടത്തിലായിരിക്കാം ലീലാതിലകം പോലെ ഒരു കൃതി രൂപംകൊണ്ടത്. പൊതുവെ മണിപ്രവാള ലാക്ഷണികഗ്രന്ഥമായി അറിയപ്പെടുന്ന ഈ കൃതിയിൽ നാലു മുതൽ എട്ടു വരെയുള്ള ശില്പങ്ങളിൽ കാവ്യസംബന്ധിയായ വിഷയങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ദോഷം (4-ാം ശില്പം), ഗുണം (5-ാം ശില്പം), അലങ്കാരം (6, 7 ശില്പങ്ങൾ), രസം (8-ാം ശില്പം) എന്നിവയാണ് പ്രധാനമായും ലീലാതിലകം ചർച്ച ചെയ്യുന്നത്.

1.2.1. തെരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ രാഷ്ട്രീയം

സംസ്കൃതസാഹിത്യചിന്തയെ അവലംബമാക്കിയാണ് ലീലാതിലകം രചിക്കപ്പെട്ടത് എങ്കിലും മലയാളത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിനും ചരിത്രത്തിനും അനുസരിച്ച് ചിന്തകളെ തെരഞ്ഞെടുത്ത് അവതരിപ്പിക്കുകയെന്ന ശക്തമായ രാഷ്ട്രീയം ഈ കൃതി പുലർത്തുന്നുണ്ട്. ഉദാഹരണമായി ലീലാതിലകത്തിന്റെ നാലാംശില്പത്തിൽ പദദോഷങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നിടത്ത് അപശബ്ദം എന്ന ദോഷം വിവരിക്കുമ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: "ഇങ്ങനെ വേണം ഇങ്ങനെ പാടില്ല എന്നതിന് എന്താണു നിയമം? എങ്ങനെ എങ്കിലും ആശയം പ്രകടമാക്കണമെന്നല്ലേയുള്ളൂ? 'ഭാഷയ്ക്ക് ഭാഷ്യമില്ല' എന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ട് പിന്നെന്തിനാണ് ഈ വേണ്ടാത്ത വാദം?'' പറയാം. ഹേ മഹാത്മാവേ, 'ഭാഷയ്ക്കു ഭാഷ്യമില്ല' എന്നതിന്റെ ബാക്കി കേട്ടിട്ടില്ലേ 'ലോകവ്യവഹാര പ്രസിദ്ധി' ഒഴികെ എന്നു കൂടിയുണ്ട്. ലോകപ്രസിദ്ധിതന്നെയാണ് ഭാഷയ്ക്കുഭാഷ്യമെന്നു സാരം. അതിനെ ആധാരമാക്കിയാണു ഞാൻ പറയുന്നത്. അതുകൊണ്ടു ഭാഷയ്ക്കു നിയമം ഉണ്ട്.'' ഇങ്ങനെ ത്രൈവർണ്ണികരുടേതായ വ്യവഹാരങ്ങളെ മാത്രം പരിഗണിച്ചുകൊണ്ട് ഭൂരിഭാഗം വരുന്ന ഒരു ജനതയെയും അവരുടെ അറിവിനെയും പരിഗണിക്കാതെ വളരെ പരിമിതമായ ഒരു മണ്ഡലത്തിൽനിന്നും രൂപപ്പെട്ടതാണെങ്കിലും പുരോഗമനത്തിന്റേതായ ചില സ്ഫുരണങ്ങൾ ഇവയിൽ പ്രകടമാണ്. 'ഭാഷയ്ക്ക് നിയമം രൂപപ്പെടുത്തുന്നത് അതിന്റെ പ്രയോഗസാധ്യതകളെ പരിഗണിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കണം എന്നു പറയുന്നതിൽ നിന്ന് സംസ്കൃതഭാഷയുടെ നിയമങ്ങളും മറ്റും മലയാളത്തിൽ അതേപടി പ്രയോഗിക്കുന്നതിനോട് ലീലാതിലകകാരൻ യോജിക്കുന്നില്ല എന്ന് വ്യക്തമാണ്.

ന്യൂനപദം (വേണ്ടപദങ്ങൾ മുഴുവനും ഇല്ലാത്തത്) എന്ന ദോഷത്തെ വിവരിക്കുന്നിടത്തും തെരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ തലം പ്രകടമാണ്.

"വിളെകൊരുവനിലെന്റേ മാനസത്തിന്നുചുറ്റും
വെളുവെളരുചി വെള്ളം തിങ്കളും ചൂടുവോനിൽ
കലിതരുചി കളത്രത്തിന്നിരിക്കും വധൂനാ-
മൊളി പുരുഷനിലോടിക്കൂടുവോരമ്പുപോലെ."

ഇവിടെ 'വെള്ളവും തിങ്കളും' എന്നുവേണം. സംസ്കൃതവ്യാകരണനിയമങ്ങൾ സർവ്വവും ഭാഷയിൽ വരില്ല. സംസ്കൃതത്തിൽ സമുച്ചയം ഒരു സ്ഥലത്തുമാത്രം പ്രയോഗിച്ചാലും സമുച്ചയിക്കേണ്ട എല്ലാ ശബ്ദങ്ങളോടും സംബന്ധിച്ചു കൊള്ളും.' കവികളും വൈയാകരണൻമാരും കണ്ണടച്ച് സംസ്കൃതമെന്ന ആഢ്യ ഭാഷയ്ക്കുപുറകേപായുകയും ആ ഭാഷയുടെ രീതികളെല്ലാം മലയാളത്തിൽ അതേപടി നടപ്പിലാക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ഘട്ടത്തിലാണ് ലീലാതിലകകാരന്റെ ഈ നിരീക്ഷണമെന്നത് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട കാര്യമാണ്.

ഇന്ത്യൻ കാവ്യസങ്കല്പനങ്ങളെ മുൻനിർത്തിയാണ് ലീലാതിലകത്തിലെ കാവ്യചർച്ചകൾ വികസിക്കുന്നത്, എങ്കിലും പലപ്പോഴും ഭാഷയ്ക്കനുസൃതമായ ഒരു തിരഞ്ഞെടുപ്പ് ഇവിടെയും തുടരുന്നത് കാണാം. ഗുണനിരൂപണം എന്ന അഞ്ചാം ശില്പത്തിൽ ഇത് പ്രകടമാണ്. മണിപ്രവാളകവിതയിലെ ശ്ലേഷം, മാധുര്യം, പ്രസാദം, സമത എന്നിങ്ങനെ നാല് ഗുണങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ് ലീലാതിലകകാരൻ നിരൂപിക്കുന്നത്. നാട്യശാസ്ത്രകാരനായ ഭരതൻ ശ്ലേഷമുൾപ്പെടെ പത്ത് ഗുണങ്ങളെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും സംസ്കൃത സാഹിത്യമീമാംസാകാരനായ ഭാമഹൻ ഓജസ്, പ്രസാദം, മാധുര്യം എന്നിങ്ങനെ മൂന്ന് ഗുണങ്ങളെയാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. മാത്രമല്ല ഉത്ഭടൻ, ആനന്ദവർദ്ധനൻ, അഭിനവഗുപ്തൻ, മമ്മടൻ എന്നിവരെല്ലാം മൂന്നു ഗുണങ്ങളെ മാത്രമേ പരിഗണിച്ചുകാണുന്നുള്ളൂ. എന്നാൽ ദണ്ഡി പത്തുഗുണങ്ങൾ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവരിൽ നിന്നെല്ലാം വ്യത്യസ്തമായി തീർത്തും സ്വതന്ത്രമായ ഒരു നിലപാടാണ് ലീലാതിലകകാരൻ സ്വീകരിച്ചത്. ഓജസ്സിനെ അദ്ദേഹം ഗുണമായി പരിഗണിക്കുന്നില്ല. കാരണം ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: "ഓജസ്സിനെ ഇവിടെ അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. അതിനു പഞ്ചമങ്ങൾക്കൂടാതെയും രേഫം ചേർന്നും വരുന്ന സംയുക്ത വർഗ്ഗാക്ഷരങ്ങളും ദീർഘ സമാസവും ഉദ്ധതരചനയും വേണ്ടതാണ്. അപ്പോൾ സ്ഫുടതയും സൗകുമാര്യവും ഇല്ലാതാകും. ഭാഷാപദങ്ങൾ വളരെ കുറഞ്ഞുപോകയുംചെയ്യും." വ്യാകരണപരമായി ചേർച്ചക്കുറവുണ്ടെന്നത് മാത്രമല്ല ഭാഷയുടെ പ്രധാന്യവും സൗന്ദര്യവും നഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നതാണ്

ഈ ഗുണമെന്നുള്ളതിനാൽ ഭാഷയ്ക്കു മുൻതൂക്കം നല്കുന്ന ശ്ലേഷം എന്ന ഗുണത്തെയാണ് സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ശ്ലേഷത്തെ വിവരിക്കുന്നത് ഭാഷയുടെ സ്വഭാവത്തിലൂന്നി ക്കൊണ്ടാണ്:

"ശ്ലേഷോ മസൃണത്വം.

ശ്ലേഷമെന്നാൽ മസൃണത്വം, ശ്ലക്ഷണത—യാതൊന്നുകൊണ്ട് പല പദങ്ങളും ഒന്നെന്നപോലെ തോന്നുന്നുവോ അതുതന്നെ ശ്ലേഷം. അങ്ങ നെതോന്നുന്നത് സന്ധികൾ ശരിയായി യോജിച്ച് ശൈഥില്യമില്ലാതെ യിരിക്കുന്നതിനാലാണ്. അല്പപ്രാണങ്ങളായ അക്ഷരങ്ങളുടെ ബാഹുല്യ മാണ് ശൈഥില്യത്തിനു കാരണം. ഹ്രസ്വങ്ങളോ ദീർഘങ്ങളോ ആയ അനുനാസികങ്ങളും, യ, വ, ലങ്ങളുമാണ് അല്പപ്രാണങ്ങളായി ഇവിടെ ഗണിക്കുന്നത്. ഒന്നാമത്തേയും മൂന്നാമത്തേയും വർഗ്ഗാക്ഷരങ്ങളെയും രേഫത്തേയും ഗണിച്ചിട്ടില്ല. ഭാഷയുടെ സ്വഭാവഭേദംതന്നെ കാരണം."

'ഈ നിർവ്വചനത്തിൽ 'മസൃണത്വംശ്ലേഷഃ' എന്ന വാമനസൂത്രം മറിച്ചിട്ടതാണെന്ന്' ഇളംകുളം വ്യാഖ്യാനത്തിൽ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. സന്ധിയെകുറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കുന്നിടത്ത് "യ ത്രൈക പദവദ്ഭാവഃ പദാനാം ഭൂയസാമപി അനാലക്ഷിത സന്ധീനാം സശ്ലേഷഃ പരമോ ഗുണഃ" എന്ന് വാമനൻ പറഞ്ഞതുതന്നെ ആവർത്തിക്കുകയാണെന്നും വ്യാഖ്യാതാവ് പറയുന്നു. ഒന്നാമത്തെയും മൂന്നാമത്തെയും വർഗ്ഗാക്ഷര ങ്ങളെയും രേഫത്തേയും സംസ്കൃതത്തിൽ അല്പപ്രാണങ്ങളായാണ് പറ യുന്നത് എങ്കിലും ഭാഷയിൽ അങ്ങനെയല്ലെന്ന് ലീലാതിലകകാരൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. തുടർന്ന് കാവ്യത്തെ മഷ്റണം, ശ്ലേഷം എന്നിങ്ങനെ രണ്ടായി തിരിക്കുന്നു. ഭാഷയിൽ 'മ'കാരം 'യ'കാരത്തോടും 'യ'കാരം 'മ'കാരത്തോടും ചേർന്നു വന്നാൽ ശൈഥില്യം തോന്നുകയില്ലെന്നും, അതുകൊണ്ട് ഇത്തരം വർണ്ണങ്ങൾ അടുത്തടുത്ത് വരുന്നത് ശ്ലേഷഗുണ ത്തെ ഹനിക്കുന്നില്ല എന്നും നിരീക്ഷിക്കുന്നു. ശ്ലേഷ ഗുണത്തെ വിവരി ക്കുന്നതിന്റെ അവസാനഭാഗത്ത് "ഘടനാരൂപമായ അർത്ഥശ്ലേഷം വൈചിത്ര്യം മാത്രമാണ്, ഗുണമല്ല" എന്ന് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. 'ഘടനാ ശ്ലേഷഃ എന്ന വാമനൻ അർത്ഥശ്ലേഷലക്ഷണം പറഞ്ഞതിനെ ഖണ്ഡി ക്കുകയാണ്' ഇതിലൂടെ ലീലാതിലകകാരൻ ചെയ്യുന്നത്.

ഇവിടെ ശ്ലേഷത്തെ ശബ്ദഗുണം എന്ന നിലയ്ക്കാണ് പരിഗണിച്ചിരി ക്കുന്നത്. നിരപ്പുകേടില്ലാത്തവിധത്തിൽ കവിത വായിച്ചുപോകണം. സന്ധിയിൽ 'വ'കാരം 'യ'കാരം എന്നിവ ആഗമിക്കുന്നതിലൂടെ നിര പ്പുകേട് ഒഴിവായിക്കിട്ടും. സന്ധിചേർന്ന് നിരപ്പുകേടില്ലാതെ കവിത

രചിക്കുന്നതിനെയാണ് ശ്ലേഷം എന്നു പറയുന്നത്. അല്പപ്രാണങ്ങളായ അക്ഷരങ്ങൾ കൂടിയാൽ ശൈഥില്യം ഉണ്ടാകും. എന്നാൽ മലയാളത്തിൽ അല്പപ്രാണങ്ങൾ ഇല്ല. അതിനാലാണ് ശ്ലേഷമെന്ന ഗുണത്തെ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ഓരോഘട്ടത്തിലും പൂർവ്വപക്ഷമുന്നയിച്ചുകൊണ്ട് നിലവിലിരുന്ന കാവ്യശാസ്ത്രചിന്തകളോട് യോജിച്ചും വിയോജിച്ചും കൊണ്ടാണ് ലീലാതിലകം മുന്നേറുന്നത്. സംസ്കൃത സാഹിത്യചിന്തയെ അടിസ്ഥാനമാക്കുമ്പോഴും മലയാള ഭാഷയ്ക്കും സംസ്കാരത്തിനും അനുസൃതമായ ഒരു തെരഞ്ഞെടുപ്പിന്റെ തലം ലീലാതിലകം പിന്തുടരുന്നത് കാണാം.

1.2.2. അതികവിതയെ സംബന്ധിച്ച സൂചനകൾ

മുന്നേ നടന്ന കവികളുടെ കവിതയെ സംബന്ധിച്ച പലതരത്തിലുള്ള നിരീക്ഷണങ്ങൾ കാവ്യങ്ങളിൽ കടന്നുവരാറുണ്ടായിരുന്നു എന്നതിന്റെ സൂചനകൾ ലീലാതിലകത്തിൽ നിന്നും ലഭ്യമാണ്. നാലാം ശില്പത്തിൽ വിവിധ തരം ദോഷങ്ങളെ വിവിരിച്ചശേഷം ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ദോഷം ദോഷമല്ലാതാകുമെന്ന് പറയുന്നുണ്ട്. “അനുകരണത്തിൽ ഒന്നും തന്നെ ദോഷമല്ല. അവാചകം ദോഷമല്ലാത്തതിന് ഉദാഹരണം നോക്കുക.

“മുള്ളിയും ചന്ദ്രനും തോൽക്കും മുഖേനസുതനോരിതി
കവി പാടീട്ടു കയ്ക്കൊണ്ടാൻ കവിരേഷയശോധനം.”

ഇവിടെ ‘മുള്ളി’ എന്ന വാക്ക് താമരയെന്ന അർത്ഥത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ പദത്തിന് അങ്ങനെ അർത്ഥമില്ല. എന്നാൽ, മറ്റൊരു കവിയെ അനുകരിച്ചു പരിഹാസരൂപത്തിൽ പറയുന്നതായതുകൊണ്ട് ഇതു ദോഷമല്ല. ഇതുപോലെ മറ്റുള്ളവയും കണ്ടു കൊൾക.” ഇതിൽ നിന്നും അക്കാലത്ത് കവിതയെക്കുറിച്ചുള്ള കവിത അഥവാ അതികവിത (metapoetry) യുടെ രൂപത്തിൽ നിരൂപണത്തിന്റേതായ ചില രീതികൾ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന് വ്യക്തമാണ്. ഒരു ലാക്ഷണിക ഗ്രന്ഥത്തിൽ പരാമർശം വരുന്നത് അക്കാലത്ത് വ്യാപകമായി ഈ മാതൃകകൾ സാഹിത്യത്തിനകത്ത് ഉണ്ടായിരുന്നതിനാലാകാം.

1.2.3 സാഹിത്യത്തിന്റെ രൂപം-ഭാവം

ലീലാതിലകം ഒന്നാം ശില്പത്തിൽ മണിപ്രവാളത്തെ നിർവ്വചിച്ച് ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ആ രൂപത്തിന് പ്രാധാന്യം നല്കുന്ന രീതിയാണ് തുടർന്ന് വരുന്ന ഭാഗങ്ങളിൽ കാണുന്നത്. ഇന്ത്യൻ കാവ്യസങ്കല്പത്തെ

അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ലാലീതിലകകാരൻ കാവ്യങ്ങളെ സമീപിച്ചത് എന്ന് മുൻപേ പറഞ്ഞു. ആ സങ്കല്പപ്രകാരം കാവ്യമെന്നത് ചൊല്ലാനുള്ളതാണ്. അതായത് കവിതയെന്ന രൂപത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനഗുണം സംഗീതാത്മകതയാണ്. ശബ്ദവും അർത്ഥവും ലയവും ഒന്നായിത്തീരുന്ന സംഗീതത്തെ ഉത്തമമായൊരു കലയായാണ് ഇന്ത്യൻ ചിന്ത പരിഗണിച്ചിരുന്നത്. മനുഷ്യന്റെ ഏറ്റവും പ്രാചീനമായ കലാപ്രകടനങ്ങളിലൊന്നാണ് സംഗീതം. കവിതയെ സംഗീതത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗമായി കണ്ടിരുന്ന ഇന്ത്യൻ ചിന്തകളെ പിന്തുടരുകയാണ് ലീലാതിലകകാരൻ ചെയ്യുന്നത്.

ലീലാതിലകത്തിൽ പറയുന്ന യതിഭംഗം, വൃത്തഭംഗം, ദുർവൃത്തം, വിസന്ധി തുടങ്ങിയ ദോഷങ്ങൾക്കെല്ലാം ആധാരമായിരിക്കുന്നത് കവിതയുടെ രൂപത്തെ സംബന്ധിച്ച സങ്കല്പങ്ങളാണ്. ഒരു പ്രത്യേക വൃത്തത്തിൽ ഇന്നയിന്ന സ്ഥാനങ്ങളിൽ യതി (പദം അവസാനിക്കണം) വേണമെന്നുണ്ട് ആ നിയമത്തെ ഭഞ്ജിക്കുന്നതാണ് യതിഭംഗം. വൃത്തം തെറ്റായി ഉപയോഗിക്കുന്നതാണ് വൃത്തഭംഗം എന്ന ദോഷം. സന്ധി ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതും ഭാഷയ്ക്ക് ചേരാത്ത രീതിയിൽ സന്ധിനിയമങ്ങൾ ചേർക്കുന്നതുമാണ് വിസന്ധി. കേൾവി സുഖത്തെ ഭഞ്ജിക്കുന്നവയാണ് ഈ ദോഷങ്ങളെല്ലാം. ചൊല്ലി കേൾക്കാനുള്ളതാണ് കവിത എന്ന സങ്കല്പം ലീലാതിലകകാരനും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നുവേണം കരുതാൻ. കവിതയ്ക്ക് പല രൂപങ്ങളുള്ളതിൽ ഒന്നാണ് മണിപ്രവാളം. മണിപ്രവാളലക്ഷണമനുസരിച്ചായിരിക്കണം കവിത എന്ന സങ്കല്പമാണ് ദുർവൃത്തംപോലുള്ള ദോഷങ്ങളെ വിവരിക്കുന്നതിനടിസ്ഥാനം. സംഗീതത്തിന്റെ ഉപരൂപമായി മണിപ്രവാളത്തെ കണ്ടുകൊണ്ട് ആ ഉപരൂപത്തിന്റെ അനന്യതയെ ഉറപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ശ്രമങ്ങളാണ് ലീലാതിലകത്തിൽ കാണുന്നത്.

കവിതയുടെ രൂപഭംഗിക്കായി അർത്ഥത്തിന് ഭംഗം വരുത്താൻ പാടില്ലെന്ന് ലീലാതിലകം വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. ഇങ്ങനെ കവിതയുടെ ഭാവത്തെക്കുറിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളാണ് വാക്യാർത്ഥദോഷങ്ങളിൽ പറയുന്നത്. അവിടെയാണ് കവിത സംഗീതത്തിൽ നിന്ന് വ്യത്യാസപ്പെടുന്നത്. സാമാന്യം, ശുഷ്കാർത്ഥം, അസംഗതം തുടങ്ങിയവ അർത്ഥത്തെ ബാധിയ്ക്കുന്ന ദോഷങ്ങളാണ് സാധാരണമായ അർത്ഥത്തോടുകൂടി കവിതയിൽ പദങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നത് സാമാന്യം എന്ന ദോഷം. ആശയവൈചിത്ര്യം ഉണ്ടെങ്കിലും ചമത്കാരമില്ലെങ്കിൽ ശുഷ്കാർത്ഥം എന്ന ദോഷം. അർത്ഥത്തിന് യോജിപ്പില്ലാതിരിക്കുന്നത് അസംഗതം എന്ന ദോഷത്തിന് കാരണമാണ്. ഇവിടെ കവിതയെ സാമാന്യവ്യവഹാരത്തിന്

പുറത്തുനില്ക്കുന്ന സവിശേഷമായ ഒന്നായി കാണുന്നു. ഇങ്ങനെ വിശേഷാർത്ഥം മാത്രംപോര ചമത്കാരവും വേണം എന്നു പറയുന്നിടത്ത് ചമത്കാരത്തെ ഒരലങ്കാരമായല്ല മറിച്ച് കവിതയുടെ ഉൺമയായാണ് അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. ഇങ്ങനെ കാവ്യത്തിന്റെ രൂപ-ഭാവഭദ്രതയിലൂന്നിക്കൊണ്ടാണ് പദദോഷങ്ങൾ, വാക്യാർത്ഥദോഷങ്ങൾ, രസദോഷങ്ങൾ എന്നിവ വിവരിക്കുന്നത്.

1.2.4. സാംസ്കാരികമായ അർത്ഥോത്പാദനം

കവിത സംസ്കാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് കിടക്കുന്ന ഒന്നാണ്. പദദോഷങ്ങൾ പറയുന്നിടത്ത് വരുന്ന ഗ്രാമ്യം എന്ന ദോഷം സംസ്കാരവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി വിശദീകരിക്കുന്ന ഒന്നാണ്. ഗ്രാമ്യം എന്നതിനെ സംഭാഷണത്തിൽ ഉപയോഗിക്കാറുള്ള പദം, സഭ്യമല്ലാത്ത അർത്ഥം തോന്നിക്കുന്നത്, സന്ധികൊണ്ട് അസഭ്യാർത്ഥം തോന്നിക്കുന്നത് എന്നിങ്ങനെ മൂന്നുവിധത്തിൽ ഉദാഹരണസഹിതം വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ചുരുക്കത്തിൽ സംസ്കാരത്തിൽ അശ്ലീലമായ അർത്ഥം ഉത്പാദിപ്പിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളെ ഈ ദോഷത്തിനകത്ത് ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിരിക്കുന്നു. ശ്ലീലം/അശ്ലീലം എന്ന ദ്വന്ദ്വം സംസ്കാരത്തിലെ സവിശേഷ സന്ദർഭങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് രൂപംകൊള്ളുന്ന ഒന്നാണ്. ഇതിൽ നിന്നും കവിതയെന്നത് സാമാന്യഭാഷാവ്യവഹാരത്തിന്റെ നിയമങ്ങൾ പിന്തുടരുന്നതും സാംസ്കാരികമായ അർത്ഥോത്പാദനശേഷിയുള്ളതുമാണെന്ന് വ്യക്തമാകുന്നു.

1.2.5. സാഹിത്യാനുഭവവും ദൈനംദിനവും

നാലാം ശില്പത്തിൽ രസദോഷങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചർച്ചചെയ്യുന്നത് ഉള്ളടക്കത്തെ മുൻനിർത്തിയാണ്. ശൃംഗാരരസത്തെ മുൻനിർത്തിയാണ് ഈ ചർച്ച. 'സ്ത്രീകളുടെ പ്രേമമില്ലായ്മ, നായികയ്ക്കു പ്രേമം ഇല്ലാതെ നായകനു പ്രേമം ഉള്ളതായി വർണ്ണിക്കുന്നത്, നായികയ്ക്കു പ്രഭുത്വവും നായകനു നികൃഷ്ടതയും കല്പിച്ചു വർണ്ണിക്കുന്നത്, നായികയ്ക്കു നികൃഷ്ടസംഗം, നായികയ്ക്ക് അന്യനിൽ മാത്രം പ്രേമമുള്ളതായി വർണ്ണിക്കുന്നത് തുടങ്ങിയവയെല്ലാം രസദോഷങ്ങളാണെന്ന് ലീലാതിലകകാരൻ പറയുന്നു. ഇങ്ങനെ വിശദീകരിച്ചശേഷം "അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ വേശ്യയെ ഒരിക്കലും കാവ്യങ്ങളിൽ വർണ്ണിക്കാൻ പാടില്ല. അവൾക്ക് ആരോടും രാഗമില്ലല്ലോ." എന്ന് പൂർവ്വപക്ഷം ഉന്നയിച്ചുകൊണ്ട് "വേശ്യകൾക്ക് അനുരാഗമില്ലെന്നോ അനുരാഗം അന്യനിലാണെന്നോ ഇരുന്നാൽത്തന്നെയും കാവ്യത്തിൽ അത് പ്രകടമാക്കരുത്. അനുരാഗബന്ധം മാത്രമേ പ്രകാശിപ്പിക്കാവൂ." എന്ന് മറുപടിപറയുന്നു. ഇവിടെ

സാഹിത്യാനുഭവം—ദൈനംദിനം എന്ന വേർതിരിവ് പ്രകടമാണ്. സാഹിത്യാനുഭവമാണ് പ്രധാനം അത് ദൈനംദിന ജീവിതത്തിലെ അനുഭവം ആകണമെന്നില്ല എന്ന ഒരു കാഴ്ച്ചപ്പാട് ഈ നിരീക്ഷണത്തിനകത്തുണ്ട്. സംസ്കാരവും സാഹിത്യവും തമ്മിൽ ബന്ധമുണ്ടെന്ന് പറയുമ്പോഴും ഭാവനാസ്പൃഷ്ടമായ കാവ്യലോകത്തിന്റെ പ്രത്യേകതയെ ഉൾക്കൊള്ളാൻ ലീലാതിലകകാരനു സാധിച്ചിരുന്നു എന്നുവേണം കരുതാൻ.

അനേകം കൃതികളെയും സാഹിത്യമാതൃകളെയും നിരീക്ഷിച്ചും വിശകലനവിധേയമാക്കിയുമാണ് ഒരു സാഹിത്യലക്ഷണഗ്രന്ഥം രൂപപ്പെടുന്നത്. ലീലാതിലകവും അത്തരത്തിൽ രചിക്കപ്പെട്ട ഒരു കൃതിയാണെന്നു കരുതാം. മണിപ്രവാളസാഹിത്യമാതൃകകളെയും അവയുടെ ഭാഷാപരമായ പ്രത്യേകതകളെയും സംവാദാത്മകമായ രൂപത്തിൽ അനാവരണം ചെയ്യുന്ന ഈ കൃതിയിൽ സ്വാഭാവികമായി കടന്നുവന്ന വിമർശനാംശങ്ങളെയാണ് ഇവിടെ വിശകലനം ചെയ്തത്. ഒരു കാലഘട്ടത്തിലെ (സാഹിത്യകൃതികളൊന്നും വേണ്ടത്ര ലഭ്യമായിട്ടില്ലാത്ത ഒരു ഘട്ടം) സാഹിത്യപരമോ, ഭാഷാപരമോ, ചരിത്രപരമോ ആയ സവിശേഷതകളെ വ്യക്തമാക്കാനുള്ള ശ്രമത്തിനിടെ കടന്നുവന്നവയാണ് ഈ വിമർശനാംശങ്ങൾ. മലയാളഭാഷയുടെയും സാഹിത്യത്തിന്റെയും ചരിത്രത്തിന്റെയും ശക്തമായ അടിത്തറയിലൂടെ പരമ്പരാഗതചിന്തയുടെ (ഭാരതീയ കാവ്യചിന്തയുടെ) പുനർവിന്യാസമാണ് ലീലാതിലകകാരൻ സാധ്യമാക്കിയത്. വരേണ്യം എന്ന് പറഞ്ഞു മാറ്റിനിർത്തിയ ഈ കൃതിയിലും മാറ്റത്തിനുള്ള ശ്രമങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ഭാരതീയമായ ആശയങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുമ്പോഴും അവയിൽ പലതിനെയും ഒഴിവാക്കിയും കൂട്ടിച്ചേർത്തും കൊണ്ടാണ് ലീലാതിലകം രചിച്ചിരിക്കുന്നത്.